

Україна у фокусі

17 липня – 23 серпня

2015 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ НАПЕРЕДОДНІ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

17
серпня

Президент РФ Володимир Путін прибув до анексованого Криму. Російський президент здійснив вже третій за рахунком візит на Кримський півострів з моменту його анексії Російською Федерацією. МЗС України відреагувало на даний візит нотою протесту, яку було скеровано на адресу офіційної Москви.

Делегація Сербії при ОБСЄ скликає спеціальне засідання Постійної ради організації щодо ситуації на Донбасі. Як повідомляє інформаційне агентство ТАСС з посиланням на прес-службу ОБСЄ, в рамках засідання 19 серпня планується заслухати доповідь голови Спеціальної моніторингової місії Ертугрула Апакана про ситуацію в зоні конфлікту.

18
серпня

Російське МЗС відреагувало на ноту протесту України у зв'язку із поїздкою Володимира Путіна до Криму. У своїй зустрічній ноті на адресу офіційного Києва зовнішньополітичне відомство РФ заявило, що поїздки російських високопосадовців в Крим і Севастополь є внутрішньою справою Росії.

19
серпня

У військовій прокуратурі України визначили головного винуватця та Москва звинуватила українську сторону у залякуванні та дискредитації місії ОБСЄ. Про це повідомляє ТАСС, посилаючись на офіційну заяву російського МЗС. Водночас, самі представники місії ОБСЄ вказують на те, що підпали бронеавтомобілів ОБСЄ було вчинено в непідконтрольному Україні Донецьку і покладають відповідальність за такі дії насильницького характеру на сепаратистів.

США братимуть участь у двосторонніх переговорах між Україною та Єврокомісією з питань поставок газу. Про намір представників уряду США неофіційно взяти участь у запланованих на 27-28 серпня газових переговорах повідомив міністр енергетики та вугільної промисловості України Володимир Демчишин.

20
серпня

У Берліні завершилися консультації юридичних експертів країн «нормандської четвірки» щодо України. В ході обговорень було предметно розглянуто питання щодо виконання українською стороною мінських домовленостей.

Головний військовий прокурор Анатолій Матіос оприлюднив списки загиблих під Іловайськом українських бійців. Як повідомляє прес-служба Генпрокуратури, у списку 209 прізвищ бійців, в той час, як ще 157 осіб залишаються невпізнаними.

Генеральна прокуратура готує документи для екстрадиції в Україну Миколи Азарова. Як відомо, у міжнародний розшук Інтерполу оголошено колишнього президента України Віктора Януковича, його сина Олександра Януковича, експрем'єр-міністра Миколу Азарова, Раїсу Богатирьову та інших посадовців з

команди Януковича. Після оголошення в міжнародний розшук правоохоронці можуть звертатись до РФ з проханням про екстрадицію колишніх чиновників.

21
серпня

Голова Верховної Ради Володимир Гройсман скликає 31 серпня позачергове пленарне засідання парламенту. Як повідомляє прес-служба Верховної Ради, в рамках засідання буде розглядатись у першому читанні проект закону про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади.

Міністерство оборони України та Генштаб ЗСУ спростовують інформацію про нібито запланований наступ ЗСУ на Донбасі. Про це йдеться в повідомленні, розміщеному на офіційній сторінці прес-служби Генштабу ЗСУ в соціальній мережі «Фейсбук».

II. Аналітична довідка

НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ НАПЕРЕДОДНІ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

З 26 червня по 18 липня 2015 року Інститут соціології НАН України провів загальнонаціональне опитування населення України, приурочене до Дня Незалежності. В рамках опитування вдалося виявити, поміж іншого, суспільні настрої громадян, рівень їхніх патріотичних почуттів та специфіку групової ідентифікації. Порівнюючи свіжі дані опитування із результатами минулорічних замірів громадської думки можна визначити достатньо цікаві тенденції в суспільних настроях громадян.

В першу чергу, слід відзначити істотне зростання частки громадян, що пишаються своїм українським громадянством. На сьогодні такі громадяни складають абсолютну більшість (67%), і при цьому найбільш відчутне зростання одразу на 19% (з 48% у 2013 році) відбулося саме в останні два роки, коли Україна пережила доленосні революційні події 2013/2014 років та найбільш гостру фазу військового протистояння на Сході країни. Останній раз такий динамічний стрибок числа тих, хто пишається своїм українським громадянством,

мав місце на рубежі 2004 та 2005 років, коли за цим показником відбулося зростання до рівня абсолютної більшості громадян України у 53%. Як добре відомо, якраз в той період Україна переживала першу хвилю масового національно-патріотичного піднесення, який вилився у Помаранчеву революцію. Виходячи з цих паралелей, можна логічно припустити наявність прямого чи опосередкованого зв'язку між революційними подіями та зростанням рівня громадянського самоусвідомлення в Україні.

Як засвідчують результати проведеного опитування, громадяни України сьогодні не тільки більшою мірою пишуться своїм громадянством, але також визначають свою громадянську ідентичність як найпершу та найбільш пріоритетну в загальній структурі індивідуальних ідентичнісних маркерів. Хоча показник первинної ідентифікації себе як «громадянина України» дещо просів цього року у порівнянні із минулим (57% проти 64%), все одно саме громадянська ідентичність залишається первинною ідентичністю для абсолютної більшості громадян України. Порівняне зменшення за цим показником в 2015 році може бути обумовлено відносним зниженням гостроти безпекових викликів для держави у порівнянні із минулим роком, коли загроза розпаду була найбільшою в історії країни, що створювало відповідні мобілізаційні передумови для більшої частини населення України.

Окремо варто наголосити на тому, що громадянська ідентичність українців, як показали останні дослідження громадської думки – не єдиний маркер самоідентифікації. На запитання про значущі для респондентів спільноти було виявлено, що населення України відчуває своїх співгромадян в якості однієї з найбільш значущих для себе спільнот практично на одному рівні із спільнотою «родичів і друзів» (52% і 53%). Такий результат засвідчує неабиякий рівень суспільно-політичної консолідації громадян на сьогоднішній день, що, в свою чергу, є позитивним сигналом для перспектив розвитку громадянського суспільства та

становлення громадянської політичної нації в Україні.

Оцінюючи найбільш вагомими фактори, що сприяють об'єднанню людей в українському суспільстві, найбільша частка громадян відзначила «патріотичні почуття» (41%). І так само як і з громадянською самоідентифікацією, найбільшу динаміку зростання можна спостерігати саме протягом останніх двох років, коли роль патріотизму в об'єднанні населення набула, на думку найбільшої частини громадян України, фундаментальної важливості. Для порівняння у «передреволюційному» 2013 році частка громадян, що поділяли таку думку, не перевищувала 8%. Водночас, поряд із патріотизмом, в якості важливих для об'єднання українського суспільства чинників опитані відзначили такі як «невдоволеність владою» (36%), «віра в краще майбутнє» (35%) та «прагнення спільно долати труднощі» (35%). Якщо ретроспективно поглянути на хронологію найбільш резонансних та значущих подій останніх двох років, то можна досить чітко побачити витоки кристалізації цих об'єднувачих для українського суспільства чинників у тогочасних суспільно-політичних подіях. Так, наприклад, невдоволеність владою та віра в краще «європейське майбутнє» України найбільшою мірою проявились та оформилась в ході буремних революційних подій Євромайдану на зламі 2013/14 років, в той час як «гібридна» військова агресія з боку Російської Федерації мобілізувала громадян у їхньому прагненні спільно протистояти найбільшому безпековому виклику для України за весь час незалежності. В цьому контексті

трендові для останніх років процеси становлення добровольчих військових батальйонів та оформлення загальнонаціонального волонтерського руху були найбільш яскравими виявами об'єднання населення України у прагненні спільно долати труднощі, про яке зазначали громадяни в рамках опитування.

В оцінках майбутнього України у громадян було виявлено неоднозначне поєднання доволі високого рівня надії (44%) та оптимізму (23%), що водночас співіснують із почуттями тривоги (40%) та страху (21%). Така суперечлива суміш почуттів та переживань, що виникають в українських громадян на тлі міркувань про майбутнє України, також цілком може бути продуктом суперечливості та неоднозначності найбільш резонансних суспільно-політичних подій останніх декількох років. Адже, з одного боку, зміна влади та втеча экс-президента Януковича відкрили своєрідне «вікно можливостей» для реалізації демократичних перетворень та євроінтеграційного порядку денного, з чим пов'язувались високі, а подекуди навіть явно завищені очікування, а з іншого – революційні події неочікувано стали преамбулою

для розгортання загроз для територіальної цілісності України та її існування як держави взагалі. Ці тривожні виклики проявились спочатку у зухвалій анексії Кримського півострова Російською Федерацією, а вже пізніше – у розгортанні сценарію затяжної гібридної війни на Донбасі, що відбувалось на тлі відчутного загострення соціально-економічних проблем в Україні.

Тим не менше, позитивним сигналом є те, що соціологи відзначають зменшення у суспільстві за останній рік «страху втрати державності» до 30% (проти 46% у 2014 році), хоча страх щодо нападу зовнішнього ворога на Україну у більшій частині населення (52%) все ще лишається. Таким чином, часто повторювані в медіа та в експертному середовищі повідомлення про нібито готовність Росії до повномасштабної інтервенції в Україну дійсно продовжують справляти вплив на психологічний стан суспільства, проте зменшення інтенсивності військового протистояння в зоні АТО на Донбасі у порівнянні з минулим роком призвело до послаблення суспільного сприйняття загроз втрати Україною державності.

Висновки

Таким чином, результати проведеного до Дня Незалежності України опитування яскраво засвідчують, що попри наявність цілого спектру соціально-економічних проблем та безпекових загроз, українське суспільство демонструє доволі високий ступінь громадянської консолідованості і свідомості, що доповнюється доволі високим рівнем патріотичної налаштованості громадян та оптимістичним оцінюванням ними майбутнього України. Як показує аналіз результатів соціологічного моніторингу суспільних настроїв, найбільш відчутна зміна показників за тими параметрами, що розглядалися в рамках цієї статті, відбулась саме

протягом останніх років і, найімовірніше, внаслідок тих доленосних суспільно-політичних подій, що випали саме на цей період часу.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Руслан Кермач

Олексій Сидорчук

Редактор випуску: Ірина Філіпчук